עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ט:
מג ב מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הל"ט ועיין מ"ש בזה הכ"מ בפ"ה מהל' אבות הטומאה הלכה א:
מד ג מיי' פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה א:
מה ד ה מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הל"ו:
מו ו מיי' פ"א מהל' משכב ומושב הלכה יב:
מז ז מיי' פ"ה מהל' אבות הטומאה הל"א:
מח ח ט מיי' פ"ב מהל' טומאת המת הל"ג ופ"ב מהל' אבות הטומא' הל"ג ופ"ד שם הל"ג:
מט י מיי' פ"ב מהל' משכב ומושב הל"י ופ"ה מהל' אבות הטומאה הלכה יז:
נ כ מיי' פ"א מהל' כלים הלכה ג:
נא ל מיי' פ"ה מהל' שאר אבות הטומאה הלכה ב:
נב מ מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הל"א ופ"א מהל' משכב ומושב הל"ג:
נג נ מיי' פ"א מהל' משכב ומושב הלכה ד:
נד ס מיי' פ"ט מהל' טומאת צרעת הל"א:
נה ע מיי' פ"א מהל' טומאת מת הלי"ד:
נו פ מיי' פ"א מהל' יבום וחליצה הל"ו סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סי' קנז סעי' א:
נז צ מיי' שם הל"ה סמג שם טוש"ע שם סי' קנו סעיף ד:
נח ק מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה יב [וברב אלפס יבמות פ"ז דף כה ע"ב]:
נט ר מיי' שם הל"ג:

◆

תום' הרא"ש

רר תרי זובו תלת. רבנן לא דרשי אתים דלמאן דדריש אתים חשיב את למניינא בפרק בנות כותים גבי והזב את זובו וכי קא בעי ר' ישמעאל מניינא למה לי (א) הוה מצי למימר דסבר כמאן דדריש אתים. א"נ קים ליה לתלמודא דהאי את אתא לדרש' אחריתי: ורבי ישמעאל מנינא למה לי. פי' מנין שתים לטומאה ושלש לקרבן: (כי) עד שיצא מבשרו. בפ' בנות כותים דרשינן מבשרו ולא מחמת אונסו ותרוייהו ש"מ: והתנן האיברים אין להן שיעור כו'. תימה מאי ס"ד של המקשה וכי לא ידע דאבר שלם דוקא קאמר וי"ל דקשיא ליה הא דאמרינן דשום ש"ז קתני הילכך פרי' שהשרץ נמי אשכחן כל שהו באיברים א"כ מה חילוק יש ביניהן ומשני דלאו היינו כל שהו דכיון דאי חסר ביה טהור: נוגע בש"ז ת"ל אי איש. מהבגד אשר עליו ש"ז לא נפיק דדילמא בגד חמור דנושא את הנבלה מטמא בגדים בחיבורין ולא אדם. והכי אמרינן בפ"ק דב"ב. ותימה מ"ט דריש מאו איש דכתיב גבי שרץ ושביק או איש דכתיב גבי ש"ז וי"ל משום דבנוגע מסתבר למילף מנוגע ולא מאו איש דש"ז דמיירי ברואה. ותימא תיפוק לי מדאיתקשא ש"ז לשרץ דמהך היקישא ילפינן להו מהדדי לענין בגד ועור פ' במה אשה ופ' כיצד הרגל וי"ל רב פפא דמרבי נוגע מאו איש דשרץ סבר דאיצטריך גם היקישא דאי לאו היקישא לא הוה מרבינן נוגע בשכבת זרע ומהאי היקישא דש"ז לחודה לא הוה שמעינן נוגע דרואה קרי

וירדה וטבלה מהו אם תמצי לומר בתר עקירה אזלינן אע"ג דמצי נקיט להו ה"מ ישראלית דטמאה דאורייתא אבל עובדת כוכבים זבה דטמאה דרבנן לא או דילמא לא שנא [א]תיקו: ומטמאין בכל שהן: אמר שמואל זב צריך כחתימת פי האמה שנאמר [1]או החתים בשרו מזובו והאנן תנן מטמאין בכל שהן הוא דאמר כרבי נתן [א]דתניא רבי נתן אומר משום רבי ישמעאל זב [ב]צריך כחתימת פי האמה [ב]ולא הודו לו מ"ט דרבי ישמעאל דאמר קרא או החתים בשרו מזובו ורבנן ההוא מבעי ליה [ג]לח מטמא ואינו מטמא יבש ורבי ישמעאל ההוא מרר נפקא ורבנן ההוא למנינא הוא דאתא (א) זובו חדא רר בשרו תרי את זובו תלת [ד]לימד על זב בעל שלש ראיות שחייב בקרבן או החתים בשרו מזובו טמא מקצת זובו טמא לימד על זב בעל שתי ראיות שמטמא משכב ומושב ורבי ישמעאל מנינא מנא ליה נפקא ליה מדרבי סימאי [ג]דתניא רבי סימאי אומר מנה הכתוב שתים וקראו טמא שלש וקראו טמא הא כיצד [ה]שתים לטומאה ושלש לקרבן ולמאן דנפקא ליה תרוייהו [1]מזאת תהיה טומאתו בזובו [2]איש איש כי יהיה זב מבשרו מאי עביד ליה מבעי ליה עד שיצא מבשרו זובו טמא למה לי [ו]לימד על הזוב שהוא טמא אמר רב חנילאי משום ר"א בר"ש [ז]שכבת זרע לרואה במשהו לנוגע בכעדשה והאנן מטמאין בכל שהן תנן מאי לאו לנוגע לא לרואה ת"ש [ז]חומר בשכבת זרע מבשרץ וחומר בשרץ מבשכבת זרע חומר בשרץ שהשרץ אין חלוקה טומאתו מה שאין כן בשכבת זרע חומר בשכבת זרע שהשכבת זרע מטמא בכל שהוא מה שאין כן בשרץ מאי לאו לנוגע לא לרואה והא דומיא דשרץ קתני מה שרץ בנגיעה אף שכבת זרע בנגיעה אמר רב אדא בר אהבה שום שרץ קתני ושום שכבת זרע קתני ושרץ לא מטמא במשהו והא אנן תנן [ח][ח]האברים אין להם שיעור פחות מכזית בשר המת ופחות מכזית בשר נבלה ופחות מכעדשה מן השרץ שאני אבר דכוליה במקום עדשה קאי דהא אילו חסר פורתא אבר [ט]מי קמטמיא שכבת זרע דחלוקה טומאתו מאי היא [י]אילימא בין ישראל [י]לדנכרים ה"נ איכא [כ]עכבר דים ועכבר דיבשה [ל]אלא בין קטן לגדול אמר רב פפא כתנאי מנין לרבות נוגע בש"ז ת"ל [3]או איש ופליגי תנאי בעלמא דאיכא דאמרי [ו]דון מינה ומינה ואיכא דאמרי דון מינה ואוקי באתרא למ"ד דון מינה ומינה מה שרץ בנגיעה אף שכבת זרע בנגיעה ומינה מה שרץ בכעדשה אף ש"ז בכעדשה ולמ"ד דון מינה ואוקי באתרא מה שרץ בנגיעה אף ש"ז בנגיעה ואוקי באתרא מה ש"ז לרואה במשהו אף לנוגע במשהו א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ממאי דמאו איש דשרץ קמרבי ליה דילמא [4]מאו איש אשר תצא ממנו שכבת זרע קמרבי ליה ודכ"ע דון מינה ומינה שיילינהו לתנאי איכא דתני כרב פפא ואיכא דתני כרב הונא בריה דרב נתן: **מתני'** [מ]תנוקת בת יום אחד מטמאה בנדה בת י' ימים מטמאה בזיבה [ס][נ]תנוק בן יום אחד מטמא בזיבה [ס]ומטמא בנגעים [ע]ומטמא בטמא מת [פ]וזוקק ליבום [צ]ופוטר מן היבום [ק]ומאכיל בתרומה [י]ופוסל (את) [מן] התרומה

ונוחל

את זובו תלת. לא דריש אתין אי נמי אתי לדרשא אחריתי: **עד** שיצא מבשרו. ובפרק בנות כותים (לעיל דף לה.) דדריש מבשרו ולא מחמת אונסו תרתי שמעת מינה וא"ת ול"ל קרא עד שילא מבשרו מהיכא תיתי שיטמא בפנים כבחוץ דאי מנדה וזבה הא בריש בנות כותים (שם דף לג:) מצריך קרא לרבות קטן לזב ולנדה ולזבה ולא ילפינן מהדדי וי"ל דהוה ילפינן מנדה וזבה ופולטת במה הצד לר"ש נמי (ה) וי"ל כיון דגלי לן קרא ששוין הן זב וזבה לענין קטנים גם לענין פנים כבחוץ היינו משוין אותם אי לאו מבשרו: **והתנן** האברים אין להם שעור. וא"ת וכי לא ידע דאבר שלם דוקא קאמר וי"ל דפריך אמאי דמשני דשום שכבת זרע קתני דשום שרץ נמי אשכחן כגון אברים ומשני דלאו היינו כל שהוא דאי חסר ליה טהור: **מנין** לרבות נוגע בשכבת זרע ת"ל או איש. מוהבגד אשר יהיה עליו שכבת זרע לא מצי למילף דבגד חמור מאדם דנושא הנבלה מטמא בגדים בחבורו ולא אדם כדאמר בפ"ק דבבא בתרא (דף ט:) וא"ת מ"ט דריש מאו איש דשרץ ושביק או איש דכתיב בש"ז גופיה וי"ל דמסתבר ליה טפי לרבות נוגע מקרא דנוגע ולא מההיא דש"ז דמיירי ברואה וא"ת ול"ל יתורא דאו איש תיפוק ליה מדאיתקש ש"ז לשרץ דמהאי טעמא ילפינן בשרץ בגד ועור משכבת זרע בפ' במה אשה (שבת דף סד.) ובפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כה:) וי"ל דאי לאו או איש הוה אמינא דלא הוקשה אלא מ"ש בפירוש כגון נוגע דשרץ לרואה דש"ז ומלי למימר דרב פפא דמרבה נוגע מאו איש דשרץ הא דאמר התם דאיתקש אהדדי היינו משום דקרא דשרץ איירי בש"ז ומאו איש דשרץ נמי לא הוה מוקמינן לנוגע בש"ז אי לאו דאסמכינהו בהדיא: **ומטמא** בנגעים. משום דבנגעים כתיב (ויקרא יג) איש או אשה ובטומאת מת נמי כתיב (במדבר יט) ואיש אשר יטמא ולא יתחטא איצטריך קרא בהו לרבויי אבל לענין זוקק ליבום ופוטר מן היבום ומאכיל תרומה לא כתיב איש ולא איצטריך קרא אלא למעוטי עובר:

כנעוריה

וירדה וטבלה. לשם יהודית אם תמצי לומר בזבה נעקרו מימי רגליה וירדה וטבלה אזלינן בתר עקירה ה"מ בישראל דטומאתו מדאורייתא: **לא מטמא.** דהחתים משמע לא שהיבש אינו חותם פי האמה דנפיל: **רר.** משמע לח כמו (שמואל א כא) ויורד רירו: **בזובו חדא.** זאת תהיה טומאתו בזובו חדא רר תרי את זובו תלת לקרבן: **או החתים.** לח: **מזובו טומאתו היא.** מקצת זובו אית ביה טומאת זיבה: **שתים וקראו טמא.** כי יהיה זב מבשרו חדא זובו טמא תרי טמא: **שלש וקראו טמא.** זאת תהיה טומאתו בזובו חדא רר בשרו את זובו תרי או החתים בשרו מזובו תלת טומאתו היא: **על הזוב.** שהטיפה עצמה טמאה: **לנוגע בכעדשה.** דמנגיעה דשרץ נפקא לן נגיעה דש"ז לקמן מאו איש אשר יגע וגו' [ויקרא כב]: **אין לו חלוקת טומאה.** דשרץ קטן מטמא כגדול אבל קטן פחות מבן ט' אין לו קרי: **שום שרץ קתני.** אין לך שרץ מטמא במשהו אבל ש"ז יש מטמא במשהו כגון לרואה: **דכוליה במקום כעדשה קאי.** כלומר מתוך חשיבותיה שהוא אבר הוי חשוב במקום כעדשה: תדע דמשום חשיבותא דאבר הוא דהא **אילו חסר פורתא.** מן האבר דהוי בציר מכעדשה מי מטמא: **עכבר דים.** אינו מטמא כדתניא בהעור והרוטב (חולין דף קכו:) דעל הארץ כתיב (ט): **כתנאי.** נוגע אי במשהו אי בכעדשה: **ת"ל או איש.** קס"ד מאו איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא (י) ילפי': ושמעי' בעלמא תנאי דפליגי בכמה דוכתי בדון מינה ומינה ובדון מינה ואוקי באתרא הילכך הנהו תנאי על כרחך פליגי בנוגע בקרי למ"ד דון מינה ומינה דון ש"ז משרץ דהא מקרא דשרץ ילפינן לה דמה שרץ מטמא בנגיעה אף ש"ז בנגיעה ומינה מה שרץ בכעדשה כו': **ואוקי באתרא.** הנח ש"ז במקומה כדאשכחן בראיה דמשהו: **דילמא מאו איש אשר תצא ממנו כו' ילפינן לה.** ואפי' למ"ד דון מינה ומינה הוה במשהו דהא נגיעה מראיה יליף ודכ"ע דון מינה ומינה הוה דהכא ליכא פלוגתא דאוקי באתרא דהא מיניה וביה יליף: **איכא דתני כרב פפא.** מאו איש אשר יגע בכל שרץ: **מתני' וזוקק ליבום.** אם נולד יום אחד קודם מיתת אחיו אבל נולד לאחר מיתת אחיו אינו זוקק דכתיב (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו: **ופוטר מן היבום.** אם נולד לאחר מיתת אביו וחיה שעה אחת ומת אבל כל זמן שמעוברת אינו מתירה לינשא: **ומאכיל בתרומה.** בת ישראל שניסת לכהן ומת ונולד לה בן לאחר מיתתו אוכלת בשבילו בתרומה בו ביום שנולד כדכתיב (ויקרא כב) ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו ודרשינן [לקמן מד.] יאכילו את אמם אבל הניחה מעוברת אינה אוכלת בשבילו עד שיולד: **ופוסל (את) [מן] התרומה.** קס"ד כגון בת כהן שניסת לישראל ומת והניח בן יום אחד פסלה מתרומת בית אביה כל ימי חייו דכתיב (ויקרא כב) וזרע אין לה ושבה אל בית אביה והא יש לה זרע ובגמרא [לקמן מד.] פריך אפילו עובר נמי פוסל:

ונוחל

מסורת הש"ס

א) פסחים סז:, ב) [לעיל כב.], ג) מגילה ח., ד) [תוספתא דכלים ריש פ"א], ה) [אהלות פ"א מ"ז מעילה טז: ע"ש], ו) [עי' תוס' ב"ב כ. ד"ה ועובד כוכבים שיבש], ז) [יבמות עה: ב"ק כה: שבועות לא. זבחים נא: מנחות סב. קז. חולין קכ:], ח) [חולין נא.], ט) [ויקרא יא], י) [שם כב], כ) [לעיל מא.],

◆

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת זוֹבוֹ אוֹ הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ מִזּוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הִוא: ויקרא טו ג
2. דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא: ויקרא טו ב
3. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ: ויקרא כב ה
4. אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע: ויקרא כב ד

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאתא בזובו חדא:

◆

גליון הש"ס

גמ' לימד על הזוב שהוא טמא. לעיל לד ע"ב:

◆

מוסף רש"י

כחתימת פי האמה. עד שילא ממנו כדי חתימת פי אמתו (לעיל כב.) **כדי סתימת נקב פי אמתו** (פסחים סז:). **מנה הכתוב שתים.** ואיש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא, הרי שתי זיבות מנויות כאן, וקראו טמא, **שלש וקראו טמא.** דכתיב וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו, הרי לך שלש וקראו טמא, טומאתו היא, **הא כיצד.** אם משתים טמא למה פרט לך הכתוב שלש, **שתים לטומאה.** לכל חומר טומאת זב (מגילה ח.). **לימד על הזוב שהוא טמא.** ואמר בדם הנדה (לקמן נה.) דהאי קרא לרבות למגע לא אצטריך, דלא גרע משכבת זרע, אלא למשא (לעיל לד:). **האברים אין להם שיעור.** דאבר כל שהוא אם הוא שלם, אפילו הוא פחות מכזית לענין נבלות, או אבר שלם מן השרץ שהוא פחות מכעדשה, מטמאין, דהואיל והן איברין שלמין אע"פ שאין בהן כשיעור מטמאין משום דחשיבי (מעילה טז:). **דון מינה ומינה.** כל דבר שאתה למד מחבירו, בגזירה שוה או בהיקש, הוי למד ממנו בכל **דבריו** (זבחים צא: וכעי"ז ב"ק כה: יבמות עה: וחולין קכ:) **לכל דבריה נלמוד ממנה,** מאחר שעיקרו של דבר למדתי מחבירו אף לכל דבריה **נלמוד ממנה** (סנהדרין עה: וכעי"ז שבועות לא.). **דון מינה ואוקי באתרא.** דון עיקר הדבר ללמדו מחבירו, אבל לשאר דבריו שאתה מוצא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד מיניה וביה דבר מדבר ואינך צריך ללמד מחבירו, העמידהו במקומו ואל תשווהו לחבירו (סנהדרין שם) כלומר לאחר שלמדתו משם והבאתו לכאן העמידהו כאן בתורת שאר דברים המפורשים בו (שבועות שם) מה שהדבר צריך ללמוד מחבירו, שאין יכול ללמוד מגופו, ילמד מחבירו, ולשאר דברים שאתה יכול ללמוד מגופו העמידהו על מקומו (זבחים שם וכעי"ז יבמות עה: וחולין שם). **מטמא בזיבה.** אם יצא ממנו זוב (חולין נא:).

הוא דאיתקש לנוגע בשרץ. והא דילפי' היקישא לענין מגע דבגד ועור היינו בתר דמרבי' מאו איש דשרץ נוגע בש"ז אמרינן נמי לענין מגע נמי איתקוש ורב הונא בריה דרבי נתן דמרבי מגע מאו איש דש"ז דאי לאו הכי לא משכחת לה דאיתקש נוגע בשרץ לנוגע וכו' [illegible] והשתא לרב הונא בריה דרב נתן הא דנקט התם לשון היקישא לאו דוקא אלא סמוכין דבתרי קראי כתיבי אבל לרב פפא ממש הוא דמאו איש דכתיב גבי שרץ מרבינן נוגע בש"ז: **ומטמא** בנגעים. דכתיב אדם ולהכי איצטריך לרבויי משום דכתיב בנגעים איש או אשה ובטומאת מת נמי כתיב ואיש אשר יטמא אבל לענין לזקוק לייבום ולהאכיל בתרומה לא כתיב איש ולא איצטריך מתניתין להשמיענו יום אחד אלא למעוטי עובר א"נ שלא נצריך ל' יום להוציאו מתורת נפל:

(א) [נ"ל מנא ליה]